

RØDT HALDEN

BUDSJETT 2019

**Fordi fellesskap
fungerer.**

#RødtLM

Innhold

Innledning og grunnlaget i Rådmannens budsjettforslag.....	3
Rødts alternative budsjettforslag.....	4
Konkurransesponering og privatisering.....	4
Folkehelse rapporten og fattige barnefamilier.....	4
Boligpolitikken.....	5
Helse, sosial og omsorg.....	6
Oppvekst og undervisning.....	6
Kultursektoren.....	7
Teknisk sektor.....	8
Total budsjetttramme, Rødts forslag.....	8
Inndekning, økte inntekter.....	8
Rekommunalisering og mer politisk styring og åpenhet.....	9
Investeringer.....	9
Budsjett skjemaer 1 A og 1 B.....	10-11
Forslag til vedtak.....	12-13

Innledning og grunnlaget i Rådmannens budsjettforslag.

Rødt legger med dette fram sitt tredje budsjettforslag etter valget i 2015. Det følger en "rød tråd" fra tidligere budsjettforslag og økonomiplaner fra Rødt.

Dersom Stortinget hadde fulgt Rødt sitt alternative statsbudsjett ville dette gitt kommunene 8 milliarder mer i statlige overføringer og 45 mill.kr ekstra til Halden. Dette ville gitt Halden det reelle handlingsrommet som ville sikret gode velferdstjenester og økte satsningsmuligheter. En omfordelt skattepolitikk som ville ta mest fra den rikeste 1% av befolkningen og ingen økning av skatten for de med inntekter under 600 000kr. Dette ville stille Halden i en mye sterkere posisjon til reelt å ta kampen opp mot økt fattigdom og styrke tidlig innsats og forebyggende arbeid. Rødts forslag til statsbudsjett ville sikret Velferdsstaten mot stadige nedskjæringer og hindre at den private storkapitalen tar over flere og flere tjenester.

Rådmannen skriver i sitt budsjettforslag at de statlige overføringer til kommunene gir nullvekst for Halden kommune med det statsbudsjettet som nå foreligger. De siste par åra har Halden nytt godt av ekstraordinære skatteinntekter som har gitt kommunen mulighet til å betale seg ut av "Robeklista" tidligere enn planlagt.

Økt handlefrihet som følge av nedbetalt underskudd er dermed redusert som følge av regjeringas sulteforing av kommunene. I tillegg trekker Rådmannen ut 40 mill.kr. av drifta til et disposisjonsfond.

Det store investeringsnivået som kommunen legger opp, samlet gjeld vil bli ca. 4 milliarder, vil bidra til å øke presset mot tjenestenivået og drifta i kommunen. Renter og avdrag vil øke med over 50 mill. kr fra 2019 til 2022.

Samtidig har kommunestyret vedtatt at eiendomsskatten skal reduseres fra 5,75 promille til 3,75 promille og reduserer dermed kommunens inntekter med nesten 25 mill.kr neste år. Reduserte statlige overføringer, økte renter og avdrag samt redusert eiendomsskatt, vil gi store og negative konsekvenser for kommunens tjenester til befolkningen. Det er allerede i inneværende år rapportert om alvorlige problemer innenfor helse og omsorg.

Oppvekstsektoren sliter med å oppfylle bemanningskravene innenfor skole- og barnehagene. Folkehelse rapportene som fortsatt viser at Halden er blant kommunene i Norge som har størst utfordring mht. fattigdomsproblematikk, høy andel utenfor arbeidslivet samt andre psykososiale problemer, forsterker bildet av en kommunal sektor med store utfordringer og mangler.

Den raske nedbetalingen av underskuddet ("Robek") har ført til at de brukerne som har størst behov for kommunale tjenester, er de som har lidd sterkest under den kommunale sparepolitikken de siste 4-5 åra. Disse brukerne vil fortsatt merke dette i de kommende åra dersom det ikke foretas andre politiske grep enn det som har vært den rådende politikken. Rådmannens oppfølging av Posisjonens politikk er å fortsette sparepolitikken gjennom ytterligere nedbemanning, "robotisering" og digitalisering samt konkurranseeksponering. Det siste vil trolig innebære forslag om privatisering av tjenester selv om det ikke finnes dokumentasjon på at dette er lønnsomt for kommunene.

Konkurransetsetting skaper press på lønns – og arbeidsvilkår og dermed dårligere betingelser. Dette er utslag av klassisk høyrepolitikk og en videreføring av den borgerlige regjeringens politikk. Rådmannen sier i budsjettforslaget at han i løpet av 2019 vil legge fram oversikt over hvilke oppgaver som kan konkurranseutsettes. Rødt vil sterkt advare mot en slik utvikling da det ikke finnes dokumentasjon på at tjenestene verken gir billigere eller bedre kvalitet med private aktører. Det er i de senere år blitt avdekket kritikkverdige forhold i Norge både i helse/omsorgssektoren og i renovasjonsbransjen som bør være et tydelig signal. Det er all grunn til å tro at kommunalt eierskap/drift gir de beste og mest forutsigbare løsningene for innbyggerne.

Rådmannen skriver samtidig at "de tradisjonelle oppgavene vi i dag utfører i mye større grad skal utføres av frivillige". Dette skal bl.a skje gjennom ansettelse av en koordinator for frivillig

arbeid. Rødt frykter at dette vil innebære at deler av kommunal tjeneste skal erstattes med frivillig bistand. Frivillig sektor er en viktig aktør på mange områder i Halden og som er avhengig av tilskudd fra både egne medlemmer og fra kommunen. Frivillig sektor skal imidlertid være et supplement til kommunale tjenester og kan aldri erstatte denne

RØDTS ALTERNATIVE BUDSJETTFORSLAG

Det er mange gode intensjoner og positive tiltak i Rådmannens forslag som også Rødt stiller seg bak. Vektlegging av tidlig innsats og forebyggende tiltak er både faglig og økonomisk ønskelig. Fokus på klimatiltak og en klimaplan som skal bidra til å følge opp FNs klimamål har Rødts støtte. Innovative tiltak innafor kultur og næringsliv som bidrar til kulturell mangfold og flere arbeidsplasser er positivt.

Det er først og fremst driften av de kommunale sektorene som Rødt mener blir rammet av den politikken som blir ført. Når vikarer ikke blir innkalt ved sjukdom og stillinger forsvinner eller holdes i bero fordi man skal spare lønnsutgifter, rammes både de ansatte og brukere av tjenesten. Rådmannen forventer en innsparing på 27,5 mill.kr på lønnsbudsjettet for neste år. Noe av dette er en effekt av ny organisering ved bl.a nye Bergheim og nye Kongeveien skole. Resten skal tas ved effektivisering, nedlegging eller omorganisering av tiltak og ny teknologi. Rødt tror at dette er urealistisk og vil føre til ytterligere press på de ansatte.

- ➔ Rødt vil redusere Rådmannens innsparinger på lønnsbudsjettet slik at det er tilstrekkelig ressurser der brukerne er. Gode rammevilkår for ansatte gir grunnlag for økt motivasjon og kvalitet på tilbudet.
- ➔ Rødt vil redusere deltidsstillinger og øke antall ansatte med større stillingsprosent.
- **Budsjettkonsekvens:**
- **Generell innsparing reduseres og tilføres sektorene- se disse.**
- **Øke grunnbemanningen i barnehager og helse/omsorg- se disse**

Konkurransesponering og privatisering

Rødt ønsker kraftigere innsats for å redusere bruk av private bemanningsbyråer, konsulenter og midlertidig ansatte. Kommunen må øke antallet faste ansatte som også gir bedre tjenester. Rødt vil avvise Rådmannens forslag om å konkurransesette/eksponere hjemmehjelpstjenesten, Halden kommunale kompetansesenter og Vaktmestertjenesten. Rødt er ikke imot kvalitetssikring og evaluering av arbeidsoppgaver men dette kan utføres av kommunens egne ansatte framfor å engasjere eksterne konsulentfirmaer i millionklassen!

- ➔ Rødt vil foreslå at kommunen lager en plan for rekommunalisering av renovasjon og renhold. Dette vil sikre forutsigbarhet og kontrollerbar kvalitet og pris for innbyggerne.
- ➔ Rødt vil redusere omfanget av private bemanningsbyråer og innleide konsulenter og heller øke antallet faste ansatte.
- ➔ Rødt vil avslutte konkurransesponeringen slik den er igangsatt. Rødt vil heller gjennomføre interne evalueringer og hvor egne ansatte bidrar med innspill og forslag til mulige forbedringer av arbeidsoppgaver og rutiner.

Folkehelse rapporten og fattige barnefamilier

Halden har ifølge en statistikk fra Barne- og familiedirektoratet over 1100 barn fra fattige familier. Det arbeides med flere tiltak i NAV overfor barnefamilier med lav inntektsevne. Folkehelse er da også viet mye oppmerksomhet i både rådmannens budsjettforslag og i vedtatte planer. Ett konkret tiltak som ville endre situasjonen til det bedre for mange av familiene med sosial stønad, ville være å holde barnetrygden utenfor inntektsvurderingen. I

dag anses barnetrygd som inntekt i familien og trekkes fra sosialstønaden. Dette er svært urettferdig da ingen andre barnefamilier blir vurdert på tilsvarende måte. En slik ordning endrer ikke NAVs planer for å få flere i arbeid, men vil lette familiens vanskelige økonomiske situasjon.

Satsene for sosialstønad i Halden har i mange år vært blant de laveste i landet. Den fattigste delen av befolkningen sliter med å få endene til å møtes og må ofte ty til nødbidrag fra frivillige organisasjoner. Rødt mener at sosialstønaden må følge de statlig veiledende satsene og at Rådmannen må utrede hvor mye dette vil innebære av kostnader for kommunen. I løpet av neste økonomiplan 2019-2022 periode bør satsene være justert opp.

- ➔ Rødt foreslår at de barnefamilier som er avhengig av sosialstønad skal beholde sin barnetrygd. Denne blir i dag ansett som inntekt og trekkes fra stønaden.
- ➔ Satsene for sosialstønad bør bli justert til Statens veiledende satser i løpet av økonomiplanperioden (2019-2022).
- **Budsjettkonsekvens; + 4 mill.**
- **NAV tilføres 4 mill. kr til utbetaling av barnetrygd til barnefamilier med sosialstøtte.**

Boligpolitikken

Den politiske ledelsen har ingen strategi for hvordan de skal planlegge og initiere en boligpolitikk som tilrettelegger for rimelige boliger. I Halden overlates dette til det private og profittbaserte eiendomsmarkedet alene. En forskjells-utjevner og kommunalt styrt boligbygging som vil kunne ivareta grupper som ellers ikke kommer inn på boligmarkedet, er fortsatt fraværende.

Sentrumsplanen legger f.eks opp til fortetting av boligkvarter og en forventning om tilflytting av småbarnsfamilier. Dersom markedet alene skal stå for utbyggingen vil prisnivået utelukke befolkningsgrupper utover de med høyeste inntekt og/eller de som kan selge egne boliger.

- ➔ Rødt mener at Kommunestyret må utforme og tilrettelegge for en kommunal boligpolitikk som reduserer prisnivået og utarbeider en konkret plan for ikke-kommersiell boligbygging.
- ➔ Kommunen bør straks inngå et tettere samarbeid med Halden kommunal pensjonskasse og med Habo som tidligere førte til bygging av rimeligere boliger for folk flest.

Helse, sosial og omsorg

Det er store utfordringer i helse og omsorgssektoren bla. som følge av økt antall utskrevne pasienter fra Kalnes sykehus, flere pasienter i hjemmesykepleien, økt avlastningsbehov og flere pasienter som venter på sjukehjems plass. Dette krever økt faglig kompetanse, flere ansatte og bedre kapasitet. Nye Bergheim tas i bruk i 2019 men Rådmannen forslår å åpne kun 80 av 96 plasser. Det er stor etterspørsel etter langtidsplasser og demensplasser og alle plasser bør derfor tas i bruk!

I inneværende år har kommunen innført transportutgifter til brukere av dagsentrene. Dette vedtaket ønsker Rødt å fjerne.

Støttekontaktordningen er foreslått redusert med ca. 0,7 mill. Rødt mener dette er viktig tilbud til både barn og funksjonshemmede og må ses i sammenheng med forebyggende innsats.

Dagsenteret ved Busterudgata eldresenter er et viktig tilbud for mange eldre. Virksomheten må ses som et godt forebyggende og helsefremmende tilbud! Rødt støtter ikke Rådmannens forslag om nedleggelse og eventuell flytting av brukere til Bergheim.

- Rødt vil ha full kapasitetsutnytting av Bergheim omsorgssenter.
- Rødt vil at kommunen skal øke innsatsen for økt kompetanse slik at flere helse/omsorgsarbeider kan få videreutdanning.
- Rødt vil ikke redusere støttekontaktordningen.
- Rødt vil oppheve vedtaket om transportavgift til dagsentrene
- Rødt vil ikke nedlegge dagsentervirksomheten ved Busterudgata eldresenter.

- **Budsjettkonsekvens: + 21 mill.kr**
- **Full kapasitetsutnyttelse Bergheim 11 mill.kr**
- **Videreutdanning av helsepersonell 1,2 mill.kr**
- **Dekning av transportutgifter til Aktivitetssentre kr 0,5 mill.kr**
- **Økt grunnbemanning i hele sektoren kr 6 mill.**
- **Rødt vil ikke redusere støttekontaktfunksjonen 0,7 mill.kr**
- **Opprettholde dagsenteret ved Busterudgata eldresenter, 1.6 mill.kr**

Oppvekst og undervisning

Undervisningssektoren er i løpet av 2018 tilført 28 mill.kr. i ekstra ressurser fordi sektoren har vært underbudsjettet. Hvorvidt dette er tilstrekkelig til å innfri kravene for bemanningsnorm og fra kunnskapsløftet om økt kompetanse er imidlertid usikkert.

Det legges opp til mer digitalt verktøy for elevene på alle trinn i Grunnskolen. Det er bra men Rødt mener at det bør utarbeides en helhetlig plan for implementering og for opplæring av lærerne. I dag er dette ikke godt nok ivaretatt!

Forvaltningsrapporten for sektoren som ble behandlet i høst viste at det er behov for 4 nye helsesøstre tilknyttet skolene. Disse stillingene har en viktig funksjon mht. til elevenes psykososiale og helsemessige situasjon. Helsesøstrenes arbeid er også et svært viktig bidrag mht. tidlig innsats.

Tilsvarende er det behov for å styrke sosiallærerfunksjonene ved skolene. Dette kan skje ved økt tildeling av timer.

Rådmannen foreslår å øke SFO betalingen med kr 100,- pr mnd. for å opprettholde kvalitet. For å redusere avgiftstrykket på småbarnsfamilier mener Rødt at kommunen må dekke dette selv.

- Hvis bemanningskravene ikke blir dekket opp av budsjetterte midler, må Kommunestyret legge inn omdisponeringer i budsjettrevisjonen våren 2019.
- Rødt vil avsette lønnsmidler tilsvarende 4 helsesøsterstillinger
- Rødt vil øke antall timer til sosiallærerfunksjonen tilsvarende 2 stillinger.
- Ingen økning av foreldrebetalingen i SFO

Barnehagene.

Vi har de siste årene vært vitne til at store private aktører også etablerer seg i barnehagesektoren i Halden. Rødt er motstander av at store, ofte internasjonale konsern, på den måten trekker ut offentlig kapital (skattepenger) og investerer overskuddet i skatteparadis. Rødt mener at privatisering av barnehagene må stanses da dette også er svært ulønnsomt for kommunen.

Flere av de kommunale barnehagene er gamle og dårlig vedlikeholdt. Det bør derfor bygges en ny barnehage i sentrum men Rødt er imot å samle alle de kommunale barnehagene i EN stor barnehage! Barnehagen i sentrum bør samtidig være mottaksbarnehage.

Rødt forventer at Grunnbemanningen i de kommunale barnehagene må opp på den statlige bemanningsnormen fra 2018. Dersom statlige overføringer ikke dekker denne opptrappingen må sektoren tilføres ressurser utover Rådmannens forslag.

- ➔ Rødt vil bygge en kommunal barnehage i sentrum men er imot bygging av EN stor barnehage for alle kommunens plasser.
- ➔ Rødt vil at grunnbemanningen i barnehagene skal styrkes og hvor det maksimum skal være 6,0 barn pr voksen.
- ➔ Rødt vil øke budsjettet for lek og sysselsettingsmateriell

- **Budsjettkonsekvens: + 5,8 mill.kr.**
- **Lønn 4 stillinger til helsesøstre 3,2 mill.kr**
- **Øke antall timer til sosiallærere (tilsvarende 2 stillinger) 1,6 mill. kr.**
- **Ressurser til SFO kr. 0,6 mill.**
- **Lek og sysselsettingsmateriell i barnehagene øker med 0,4 mill.kr**
- **Dersom grunnbemanningen ikke er i tråd med bemanningsnormeringen som Staten legger opp til, må Rådmannen utarbeide en kalkyle over hvor mye ressurser sektoren skal tildeles. Dette må avklares innen siste økonomirapport i juni 2019.**

Kultursektoren

Rødt har vært motstander av å bevilge 3 mill. kr direkte til Allsang på Grensen og vil heller benytte dette til å øke den generelle støtta til ulike kulturarrangement. Midlene overføres fra Næring til Kultur.

Rødt støtter forslaget om å flytte biblioteket til Storsenteret. Utbyggingen vil få en universell utforming og gi biblioteket mulighetene for økt aktivitet, bl.a på utlån. Det er imidlertid behov for å styrke bemanningen.

Idrettsrådet har igangsatt et spennende prosjekt for å få flere barn med i idrett og lek. Dette arbeidet bidrar også til at flere familier fra annen etnisk bakgrunn deltar. I dette arbeidet er det viktig at flere idrettsanlegg – både innendørs og utendørs- kan benyttes. Rødt vil derfor gjenopprette den kommunale støtten til anlegg som driftes av klubbene.

Støtten til klubbene Domino, Rockehuset og "tirsdags- og torsdagsgruppa", må sikres kommunal drift og skal ikke erstattes av frivillig arbeid. Ferieklubben må sikres drift som et viktig tiltak for bl.a mange barn fra lavinntektsgrupper.

Frivillighetssentralen har en omfattende virksomhet som bidrar både til integrering, kulturarbeid, sosialt felleskap m.m. Rødt vil heller ansette 1 ny stilling i frivillighetssentralen framfor å ansette en ny "frivillighetskoordinator".

- ➔ Rødt vil gjenopprette tilskuddet til drift av idrettsanlegg i regi av klubbene
- ➔ Biblioteket må få økt ramme; 1 ekstra stilling samt mer midler innkjøp av trykte og digitale bøker.
- ➔ Frivillighetssentralen styrkes med 1 stilling
- ➔ Ferieklubben tildeles midler til drift
- ➔ Bevilgning til "Allsang på Grensen" omdisponeres for generell støtte til kulturarrangement og kulturtiltak.

- **Budsjettkonsekvenser; + 3,2 mill.kr (+ intern overføring 3 mill.kr)**
- **Sektoren overtar disponering av Allsangmidler, 3 mill.kr.**
- **Biblioteket får økt ramme; 1 st. og mer midler til innkjøp 1,2 mill.kr**
- **Gjenoppretting av driftsstøtte til idrettslag 1 mill. kr.**
- **Frivillighetssentralen styrkes med 1 stilling, 0.8 mill.kr**
- **Ferieklubben tilføres 0,2 mill.kr.**

Teknisk sektor

Rådmannen har økt bevilgninger til vedlikehold av bygninger med ca 2 mill. Dette er bra men ikke tilstrekkelig mht. å forhindre ytterligere forfall av den kommunale bygningsmassen.

→ Rødt vil øke vedlikeholdet av kommunal bygningsmasse utover Rådmannens forslag

- **Budsjettkonsekvenser: + 2 mill. kr**
- **Vedlikehold av den kommunale bygningsmassen øker fr 2 til 4 mill.kr**

Total Budsjetttramme ; 36 mill.kr utover Rådmannens forslag**INNDEKNING og økte inntekter.**

Rødt foreslår å øke Rådmannen handlingsrom med 36 mill. kr. Den økte ramme fremskaffes på følgende måte:

- **Disposisjonsfondet: + 11 mill. kr.**
Rådmannen setter av ca. 40 mill. kr til disposisjonsfond. Dette skal være en "buffer" mot framtidig og uforutsette utgifter, f.eks renteøkning. Dette er en fornuftig økonomisk vurdering og det forventes at alle kommuner skal ha et slikt fond. Rødt mener imidlertid at det for 2019 kun settes av 29 mill.kr og vil derfor bruke 11 mill. kr til å øke driftsramma. Det står allerede ca. 20-25 mill. kr på et slikt fond etter de siste års overskudd slik at kommunen da vil ha ca. 50-60 mill. på fondet med Rødts forslag.
- **Eiendomsskatten: + 12,5 mill.kr.**
Eiendomsskatten reduseres i henhold til regjeringas tak fra 5,75 promille til 5 promille. Eks: En bolig som har en verditakst på 2 mill. etter bunnfradrag på 250.000kr vil, med Opposisjonens forslag (3,75 promille), få en reduksjon i eiendomsskatten på ca. 4000kr i året eller kr 333,- pr mnd. Med Rødt sitt forslag vil det bli en reduksjon pr år på ca. 1500kr i året eller kr 125 pr mnd. Forskjellen pr mnd. er altså liten for den enkelte husholdning men til gjengjeld vil Rødts forslag gi ca. 12,5 mill. kr MER til kommunale tjenester!
Sosial profil: Rødt vil stadfeste en klar sosial profil ved å sette av 2 mill.kr til ettergivelse av eiendomsskatten for personer/husholdninger med lave inntekter med egen bolig. Det kan f.eks være pensjonister med lavere inntekt enn 3 G. Rødt sitt forslag til eiendomsskatt vil dermed gi kommunen ca. 12,5 mill.kr utover Rådmannens rammer (brt. 14,5mill.kr) Rødt foreslår også at innkreving av eiendomsskatt og kommunale avgifter kan innbetales månedlig istedenfor kvartalsvis. Opplevd belastning blir dermed mindre.
- **Refusjonsinntekter : + 4 mill.kr.**
Rådmannens tidligere budsjettforslag har hatt lave forventninger til refusjonsinntekter fra andre kommuner og stat. Regnskapene og økonomirapportene viser at dette har vært holdt for lavt. Rødt vil derfor sette opp refusjonsinntektene til det vi mener er reelle tall. Økningen tilsvarer resultatet fra regnskapet de siste 3 åra og vil være ca.4 mill. utover rådmannens forslag.
- **Økonomisk godtgjøring og lønn til politikere: - 2,7 mill.kr.**
Rødt mener at godtgjøring og lønn til politikere må reduseres med 50% av Rådmannens forslag. Ordførerlønn må ned til maks Stortingslønn og lønn til varaordfører må avvikles.
- **Andre omdisponeringer: - 5,8 mill.kr**
Redusert lønn til vikarbyråer som følge av økt grunnbemanning og redusere innleide konsulenter (-5 mill.kr) , ingen ansettelse av frivillighetskoordinator (-0,8 mill.kr)

Rekommunalisering og mer politisk styring og åpenhet

- *Rokke avfallssenter. Fortsatt full kommunal drift.*
- *Plan for Rekommunalisering av renovasjon etter konkursen i RenoNorden. Det vises til rekommunalisering i større byer hvor driften er besparende for kommunen. Rødt foreslår at det utredes om interkommunalt samarbeid er aktuelt.*
- *Plan for Rekommunalisering av renholdet. Jfr. forrige punkt.*
- *Plan for Oppbygging av egne kommunale b-hager- og mindre avhengighet av kommersielt drevne b-hager. Det vises for øvrig til samarbeidsavtalen mellom Rødt og bystyret i Oslo hvor drift av barnehager kun driftes av kommunen eller av ideelle. om Ledig kapasitet i både kommunale og private b-hager. Reduksjon av private plasser.*
- *Rødt ønsker økt åpenhet i kommunalt (AS) eide bedrifter. Derfor foreslås fortsatt at Generalforsamling i de heleide selskapene overføres fra Ordfører til Formannskapet.*
- *Plan for og salg av tomter i kommunal regi, herunder tomter til næringsvirksomhet.*
- *Ved kommersiell profittbasert boligbygging må byggeløyve inneholde krav om at minst 10% av boligmassen skal overdras kommunen til selvkost. Utgifter til leiebøliger er f.eks kun fra det private leiemarkedet. Det vises til et stort behov for kommunale boliger til sårbare og utsatte grupper.*

INVESTERINGER

Rådmannen viderefører økonomiplanens ekspansivt investeringsbudsjett . Mange av investeringene er bevilgninger som allerede er foretatt som for eksempel Kongeveien skole og Bergheim omsorgssenter m.fl. . Rødt støtter opp om mange investeringsprosjektene sjøl om dette vil øke kommunens gjeldsgrad. Flere av investeringene vil bidra til driftsbesparelser gjennom sammenslåing av enheter, for eksempel Bergheim og Kongeveien skole. Mange av tiltakene er også miljørettede som for eksempel gang og sykkelstier, ladestasjoner for el-biler og enøktiltak m.m.

Rødt vil også understreke viktigheten av investeringer i dagsentervirksomhet og i samlokaliserte boliger for psykisk utviklingshemmede.

Imidlertid vil det etter Rødts mening være nødvendig å dempe investeringstakten.

Kommunens gjeldsportefølje vil bli på ca. 4 milliarder og gi en svært stor økning i renter og avdrag. Dette kan på sikt undergrave kvaliteten på lovpålagte tjenester og føre til ytterligere press på ansatte og brukere.

Rødt har gjennom egne forslag i Kommunestyret forslått at investeringene på Os kan reduseres gjennom følgende vedtak;

- *Os skole bevares med klassetrinn 1-7, dvs. kun barneskole. Det innebærer en mindre omfattende restaurering av dagens skole. Rødsberg skole opprettholdes som ungdomsskole mot delrestaurering.*
- *Arena for topphåndball etableres ikke på Os men kommunen inngår samarbeid med TTIF om utbyggingsplanene der. Det innebærer at kommunen kan bygge mindre idrettshaller men som likevel tilfredsstillende behov fra Porsnes vidr.skole om gymsal og om økt behov for hallkapasitet fra idretten.*

Hvor mye lavere investeringene vil bli med Rødts forslag er ikke utredet, men det er grunn til å tro at det vil gi klar effekt på kommunens kapitalkostnader.

Manglende beregning gjør at det ikke settes opp alternativ budsjettforslag for investeringene.

Budsjettforslag 2019

Budsjettskjema 1A - drift	Budsjett 2019	Justert. Budsjett 2018	Regnskap 2017
Skatt på inntekt og formue	757 324	717 317	718 819
Ordinært rammetilskudd	928 225	909 101	888 207
Skatt på eiendom	91 730	101 360	101 276
Andre direkte eller indirekte skatter	-		
Andre generelle statstilskudd	4 226	4 716	5 751
Sum frie disponible inntekter	1 781 505	1 732 494	1 714 053
Renteinntekter og utbytte	6 000	10 000	9 121
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)			
Renteutg., provisjoner og andre fin.utg.	61 000	64 563	38 464
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-		
Avdrag på lån	84 480	71 800	62 264
Motpost avskrivning VAR			
Netto finansinnt./utg.	-139 480	-126 363	-91 607
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk		45 000	35 000
Til ubundne avsetninger	28 400	22 000	24 500
Til bundne avsetninger			15
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk			
Bruk av ubundne avsetninger		9100	
Bruk av bundne avsetninger			
Netto avsetninger	-28 400	-57 900	-59 515
Overført til investeringsbudsjettet			
Til fordeling drift	1 613 625	1 548 231	1 562 931
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 613 625	1 548 231	1 489 105
Mer/mindreforbruk	-0	-	73 826

Budsjettskjema 1 B - drift	Budsjett 2019	Justert. Budsjett 2018	Regnskap 2017
Fellesfunksjoner	-14 376	-6 602	4 603
Sentraladministrasjon	98 891	106 665	109 582
NAV	62 164	56 965	47 693
Undervisning og oppvekst	663 811	645 191	613 567
Kultur og idrett	51 186	44 412	43 076
Helse og omsorg	663 071	620 106	600 940
Teknisk	88 678	81 494	69 644
Totalt	1 613 625	1 548 231	1 489 105

Budsjettskjema 2A

Budsjettskjema 2A - investering	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Regnskap 2017
Investeringer i anleggsmidler	801 417	766 299	793 748
Utlån og forskutteringer	60 000	40 000	40 000
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	950
Avdrag på lån	18 000	18 000	20 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0
Avsetninger	10 000	10 000	10 000
Årets finansierungsbehov	889 417	834 299	864 698
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	758 851	713 729	729 811
Inntekter fra salg av anleggsmidler	10 000	10 000	10 000
Tilskudd til investeringer	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	102 566	91 570	93 937
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	18 000	18 000	16 500
Andre inntekter			
Sum ekstern finansiering	889 417	833 299	850 248
Overført fra driftsbudsjettet			
Bruk av tidligere års udisponert			
Bruk av avsetninger	0	1 000	14 450
Sum finansiering	889 417	834 299	864 698
Udekket/udisponert	0	0	0

Budsjettskjema 2 B - investering	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Regnskap 2017
Sentral/Felles	14 860	43 896	59 830
Kultur inkl kirke	26 005	2 200	11 900
Undervisning og oppvekst	162 750	163 433	249 519
Helse og omsorg	228 572	265 495	157 855
Teknisk	124 026	56 741	48 588
VAR	245 204	234 534	266 056
Sum	801 417	766 299	793 748

Budsjett 2019 – Forslag til vedtak, Rødts endring av Rådmannens forslag

- 1 Rådmannens budsjettforslag vedtas i henhold til Budsjettskjema 1A, 1B, 2A og 2B samt vedlagte budsjettdokument.
- 2 Rådmannen gis fullmakt til å disponere ressursene innenfor hvert område i budsjettskjema 1B. I tillegg gis rådmannen fullmakt til å justere budsjettet mellom områdene i budsjettskjema 1B når det gjelder justeringsbehov av teknisk karakter, og som ikke påvirker tjenestene eller tjenestetilbudet. Omfordelinger mellom sektorene legges frem for formannskap og kommunestyre etter innstilling fra rådmannen.
- 3 Rådmannen skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer månedlig sektorenes økonomi til formannskap og kommunestyre. Rådmannen pålegges videre en forsterket rapportering hvert tertial i hht. rapporteringsrutiner.
- 4 Formannskapet disponerer investeringsbudsjettet, innenfor tildelt ramme, i henhold til budsjettskjema 2B.
- 5 Halden kirkelige fellesråd gis et driftstilskudd på 11,311 mkr for 2019.
- 6 Rådmannen gis fullmakt til å ta opp lån på til sammen 758,851 millioner kr. VAR-lån utgjør 245,200 millioner kr av den totale lånesummen. Lånene avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Startlån utgjør 60 millioner kr av den totale lånesummen og tas opp i henhold til Husbankens retningslinjer, primært med en avdragstid på 20 år.
- 7 Trekkrettighet i bank nedjusteres til 399 millioner kr i 2019.
- 8 Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer, inkludert tomter, i hele Halden kommune for skatteåret 2018 jf. eiendomsskattelovens §§2 og 3 bokstav a. Kommunen skriver ut skatt på næringsdelen (bygning og grunn) i tidligere skattelagt verk/bruk (annet ledd i overgangsregel til esktl. §§ 3 og 4). Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med en syvendedel i 2019 (overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første punktum). For øvrig gjelder (jf. eiendomsskattelovens § 10) følgende for utskrivningen av eiendomsskatt for året 2019:
  - a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den fastsatte takstverdien.
  - b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for «bustadelen i eiedomar med sjølvstendige bustaddelar» og fritidseiendommer være 5 promille av takstverdien. Ubygde tomter beskattes med 5 promille av takstverdien jf. eskl. § 12, bokstav b.
  - c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag på 250 000 kr for hver selvstendig boenhet i boliger (herunder fritidseiendommer). **Rådmannen utarbeider en fritaksgrense for boligeier med lav inntekt, for eksempel tilsvarende 3 G. Det settes av i alt kr. 2 mill. til søknader om gruppefritak. Rådmannen bes utarbeide en oversikt basert på dette beløpet.**

- d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den 98 enkelte eiendom, fritas eiendommen etter dennes bokstav a) «eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagna ein kommune, eit fylke eller staten» og dennes bokstav b) «bygning som har historisk verdi».
- e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. Lov om kulturminner.
- f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas «eigedom som vert driven som gardsbruk eller skogbruk». For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt for våningshus, kårboelig, med garasjer og uthus, og passende tomt. Eiendomsskatten for dette svares etter same satser og regler som for boligeiendommer.
- g) Kommunens skattetakstvedtekter.
- De gebyrsatser som fremkommer i gebyrregulativet vedlagt dette dokument vedtas.
  - **Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer eller hver mnd. etter individuell ønske i 2019. Forfall den 20 i hver mnd.- eventuelt med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20. november.**
  - Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter.
  - Forskrift for kommunale vann- og avløpsgebyrer vedtas.

Jan-Erik Andersen
 Gruppeleder Rødt

